

ЗАСТОСУВАННЯ ІТ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ

IT розглядаються як інноваційні технології викладання іноземних мов. У статті подано теоретичний аналіз використання тесту при навчанні іноземної мови. Подаються можливості теста для формування іноземної комунікативної культури студента та для досягнення основних цілей навчання.

Ключові слова: інформаційні технології, інноваційний підхід, іноземна мова, тести, контроль рівня сформованості знань.

IT рассматриваются как инновационные технологии преподавания иностранных языков. В статье предоставлен теоретический анализ использования при изучении иностранного языка. Предоставляются возможности теста для формирования коммуникативной культуры студента и для достижения основных целей обучения.

Ключевые слова: информационные технологии, инновационный подход, иностранный язык, тесты, контроль уровня сформированности знаний.

Internet resources are considered to be the innovative technologies of foreign languages teaching. In the article the theoretical analysis of testing in foreign language teaching is conducted. Using resources of testing in study process to form of students' foreign communicative culture and achievement of the main aims of teaching subject are considered.

Key words: information technologies, innovative approaches in teaching, foreign language, tests, level of knowledge assessment.

Актуальність. В наш час відбуваються суттєві зміни в області освіти у зв'язку з впровадженням нових ІТ у процес навчання. Використання мультимедійних засобів, Інтернет-ресурсів і навчальних програм стало активно

впроваджуватись в процес навчання у вітчизняних ВУЗ. Не оминули ці впровадження і при вивченні таких дисциплін як іноземні мови. Сам процес впровадження ІТ у процес навчання почався досить недавно. Але темпи, з якими поширюється цей процес є надзвичайно стрімкими. Перспективи використання ІТ на сьогоднішній день досить широкі. З усіх існуючих засобів навчання комп'ютери щонайкраще інтегруються у структуру навчального процесу і максимально наближають процес навчання англійської мови до реальних умов. За допомогою комп'ютерів значно розширюються можливості викладачів по індивідуалізації навчання й активізації пізнавальної діяльності студентів у навчанні англійської мови. А за допомогою сучасних технологій процес навчання можна максимально адаптувати до індивідуальних особливостей студентів [1]. Тому при застосуванні комп'ютерів на практичних заняттях з англійської мови значно підвищується інтенсивність навчального процесу, засвоюється більший обсяг навчального матеріалу, якщо порівнювати з аналогічним часом в умовах традиційного навчання.

Проблематика роботи . Сьогодні надзвичайно високим є інтерес до проблем психолінгвістичного рівня, які розглядають мову як відображення соціокультурної реальності. Це, в свою чергу, призводить до необхідності вивчення цілісної картини світу, яка існує в культурній традиції будь-якого народу. Сучасна система освіти проходить складний процес оновлення, реформування й трансформації відповідно до європейських вимог. Все це, з огляду на сучасні світові глобалізаційні тенденції, зумовило курс на пошук та впровадження ІТ та методик викладання іноземної мови. Проблема навчання іноземних мов у ВУЗ сьогодні, безумовно, вимагає системного аналізу мовленнєвої діяльності з психолінгвістичних, лінгвістичних, психологічних позицій. Оволодіння студентами ВНЗ ґрунтовними знаннями, професійними вміннями та навичками є однією з найважливіших проблем у професійній підготовці. Висококваліфікований фахівець має бути активним учасником міжкультурної комунікації, володіти навичками усного та писемного

мовлення відповідно до професійної ситуативної тематики, бути спроможним опрацьовувати іншомовну фахову літературу та інформативні матеріали. Тому навчальна дисципліна «Іноземна мова професійного спрямування» передбачає формування професійної іншомовної компетенції студентів, що є сприятливим для ефективної участі в процесі навчання та задоволення професійних потреб спеціаліста та очікувань суспільства у майбутньому. Тому проблема використання ІТ у процесі навчання англійської мови професійного спрямування майбутніх фахівців є надзвичайно актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій науково-педагогічної літератури свідчить, що теоретичні проблеми використання інноваційних методів навчання знайшли відображення у роботах В.Г.Власова, А.В.Власова, С.Ю.Ніколаєва, І.В.Коломійця, І.Є.Булаха, В.С.Аванєсова. Проблемою розробки та провадження ІТ у навчальний процес займається велика кількість провідних дослідників, серед яких С. У.Новиков, Є.С.Полат, Т.А.Поліпова, Л.А.Цветкова. Додамо, що дослідженням проблеми використання новітніх ІТ у навчанні іноземної мови займаються як українські, так і зарубіжні науковці: М.Варшауєр, Ю.Гапон, В.Ляудіс, Є.Маслико, Е.Носенко, К.Brucher, M.Collins, M.Simonson, A.Thompson.

С.В. Фадєєв у своїй праці «Про питання застосування комп'ютера в навчанні ІМ» зазначає, що розвиток комп'ютерних технологій значно вплинув і потіснив традиційні методи викладання, а також змусив викладачів та лінгвістів вирішувати проблеми, про існування яких вони навіть і не підозрювали [2]. Аналізуючи зміни, що відбуваються у методиці навчання (а саме визначаються особливості впровадження сучасних ІТ під час навчання іноземної мови), зазначені дослідники обґрунтовують, що ІТ – це педагогічний інструмент, який дає змогу збагатити та розширити викладання іноземних мов.

Мета статті полягає у тому, щоб проаналізувати доцільність запровадження ІТ у навчальний процес та окреслити ті сфери, у яких їх комунікативної культури.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку нашої держави, входження України в європейський та світовий простори, все гостріше постає необхідність розробки та впровадження оптимальних засобів навчання. Іноземна мова є одним із основних механізмів реалізації інтеграційних процесів. ВНЗ відіграють велику роль в становленні інноваційних процесів та підготовці висококваліфікованих спеціалістів в контексті євроінтеграції. Сучасна освіта має за мету дати студентам знання з різних галузей мовознавчої науки. Основним змістом діяльності ВНЗ повинно стати формування інноваційного освітньо-виховного середовища, що надасть змогу студентам досконаліше оволодіти сучасними знаннями [3]. Забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних вимог є одним з важливіших завдань на сучасному етапі модернізації системи вищої освіти в галузі викладання іноземних мов. Ці вимоги є актуальними і для студентів економічних спеціальностей у ВНЗ. Вкрай важливою є можливість застосовувати набуті знання з професійної та особистісної тематик, тому іноземна мова виступає необхідним засобом здійснення іншомовної комунікативної культури.

Основною умовою успішного навчання студентів економічного профілю професійно спрямованого спілкування англійською мовою є врахування їхньої майбутньої професійної діяльності в навчальній діяльності у ВНЗ.

Основна мета викладача іноземної мови немовного ВНЗ – це сформувати у студентів уміння спілкуватися у межах професійно-орієнтованої тематики, а також адекватно реагувати на запитання у межах професійно-орієнтованої ситуації [4]. Відбір мовного матеріалу вимагає від викладача обізнаності в сучасних досягненнях найновіших галузей лінгвістичної науки. Тому, з метою досягнення найвищої ефективності процесу викладання іноземних мов, слід враховувати його закономірності, принципи, сучасні форми і

методи, особливості зовнішніх і внутрішніх умов. Слід мати на увазі ще й таку особливість дисципліни «іноземна мова», як навчання мовної діяльності, що можлива лише в мовному спілкуванні. Основна мета вивчення іноземних мов полягає у формуванні комунікативної компетенції, яка є поєднанням багатьох складових. Іноземною мовою не можливо оволодіти не маючи реальних умов комунікації, не оволодівши відповідно іншомовною технікою та не засвоївши інформацію, яка є необхідною для адекватного спілкування та взаєморозуміння. ІТ дають в повній мірі здійснити цю можливість через спілкування. Завдяки ІТ розширюються можливості вивчення іноземних мов. Розвиток техніки, поява мультимедіа та інших ІТ дає змогу створювати і навчальні комп'ютерні програми, враховувати індивідуальні особливості студентів, підвищуючи мотивацію та рівень засвоєння інформації та навчального матеріалу [5]. Але не кожен викладач готовий до інтеграції комп'ютерної техніки та інших мультимедійних засобів у процес навчання іноземних мов у зв'язку з стрімким розвитком ІТ. Необхідною передумовою впровадження ІТ в процес навчання є те, щоб кожен викладач усвідомлював той факт, що комп'ютер не є механічним педагогом, а є засобом для покращення та розширення можливостей навчального процесу. Також слід зазначити те, що на сучасному рівні розвитку комп'ютер може брати на себе великий обсяг рутинної роботи викладача, даючи йому час для творчої діяльності. Існують критерії, за якими визначається придатність технічних засобів навчання і контролю для використання на заняттях з англійської мови: повинен відбуватись процес підвищення продуктивності праці й ефективності всього процесу навчання; керування і моніторинг правильності навчальних дій кожного студента; підвищувати інтерес до вивчення мови; забезпечення оперативного зворотного зв'язку і контролю дій усіх студентів під час навчання; оперативна робота з відповідями, суть якої полягає у їх уведенні без тривалого їхнього кодування і шифрування. Зазначимо, що завдання викладача полягає в тому, щоб створити умови практичного оволодіння мовою для кожного студента, вибрати такі методи навчання, які

дозволили б кожному проявити свою активність, свою творчість. Завдання викладача – активізувати пізнавальну діяльність студента в процесі навчання іноземним мовам. Сучасні педагогічні технології такі, як навчання у співпраці, проектна методика, використання нових ІТ, інтернет-ресурси допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію та диференціацію навчання з урахуванням здібностей студентів, їхнього рівня навченості. Закономірним стає те, що в останні роки все частіше піднімається питання застосування нових ІТ у ВНЗ. Це не тільки нові технічні засоби, а й нові форми та методи викладання, новий підхід до процесу навчання. Ще раз наголосимо, що основною метою навчання іноземних мов є формування і розвиток комунікативної культури студентів, навчання практичному оволодінню іноземною мовою. Ефект застосування ІТ з метою підвищення професійної спрямованості вивчення іноземної мови у ВНЗ, як показує практика, найбільш помітний, коли вони застосовуються в системі занять, забезпечуючи оволодіння цілим комплексом умінь, закладаючи результативну базу для його ефективної реалізації в житті. І саме комунікативний підхід у навчанні іноземної мови як стратегія, що моделює спілкування, спрямована на створення психологічної і мовної готовності до спілкування, на свідоме осмислення матеріалу і способів роботи з ним, а так само на усвідомлення вимог до ефективності висловлення. Для користувача мови реалізація комунікативного підходу в Інтернеті не є складною. Комунікативне завдання повинне пропонувати студентам проблему або питання для обговорення, причому студенти не просто діляться інформацією, але і оцінюють її. Важливо, щоб таке завдання надавало можливість гнучкого використання всіх знань і вмінь студентів. Основним критерієм, що дозволяє відрізнити цей підхід від інших видів навчальної діяльності є те, що студенти самостійно вибирають мовні одиниці для оформлення своїх думок. У них є можливість виразити себе як особистість і свій досвід за допомогою іноземної мови, а саме особистість поставлена в центр теорій освіти для майбутнього. Крім того, важливою є

робота спрямована на вивчення можливостей інтернет-технологій для розширення світогляду, налагодження і підтримки ділових зв'язків і контактів зі своїми колегами в англомовних країнах.

Використання Інтернету в комунікативному підході мотивовано: його ціль полягає в тому, щоб зацікавити студентів у вивченні іноземної мови за допомогою новітніх ІТ. Студенти повинні бути готові використовувати мову для реальної комунікації поза заняттями, наприклад, під час відвідувань країни мову якої вони вивчають, під час прийому іноземних гостей, під час переписки та інше. При цьому термін комунікативність не повинен розумітися вузько, чисто прагматично. Комунікативність це не тільки встановлення соціальних контактів за допомогою мови або оволодіння «туристською мовою». Це прилучення особистості до духовних цінностей інших культур - через особисте спілкування і через читання. Цей підхід, реалізований в Інтернеті, залучає студентів шляхом зосередження їх на цікавих для них темах і надання їм можливості вибору текстів і завдань для досягнення цілей програми. Комунікативна здатність студентів розвивається через Інтернет шляхом залучення їх у рішення широкого кола значимих, реалістичних, змістовних і досяжних завдань, успішне завершення яких доставляє задоволення і підвищує їх впевненість у собі.

Комунікативне навчання мові за допомогою Інтернету підкреслює важливість розвитку здатностей студентів і їхнє бажання використовувати іноземну мову для спілкування. Першорядне значення надається розумінню, передачі змісту і вираженню змісту, а вивчення структури і словника іноземної мови служать цій меті. На додаток до комунікативних потреб, студентам необхідно освоїти методику роботи в Інтернеті, щоб бути більш відповідальними за своє власне навчання. Їм потрібно виробити здатність справлятися з ситуацією, коли їхні мовні ресурси недостатньо адекватні; мати гарні навчальні навички; здатність оцінювати свою власну мову і успіхи, а також здатність визначати і розв'язувати навчальні проблеми. Розвиток самостійності студента за допомогою глобальної мережі являє

собою поступовий процес, який варто постійно заохочувати. Можливо, найбільш важливим завданням, що стоїть перед викладачем англійської мови, є знаходження оптимальних способів вести студентів до поступово зростаючої самостійності. Щоб перевірити ефективність засвоєння студентами вивченого матеріалу, викладач здійснює контроль, під час якого перевіряє рівень засвоєння матеріалу та навчальних досягнень студентів. Контроль у навчанні є невід'ємним елементом навчального процесу, функція якого полягає у встановленні зворотного зв'язку між студентом і викладачем. Це складний та відповідальний процес, один з найбільш трудомістких та пов'язаний з багатьма факторами та труднощами. Це можуть бути особливості викладацької роботи, специфіка традиційної форми перевірки вивченого матеріалу, вибір та підбір завдань, відсутність об'єктивних критеріїв оцінювання та ін., що необхідно враховувати. Але кожна з форм контролю має особливості й залежить від мети, змісту та характеру навчання. Під час проведення контролю на практичних заняттях з іноземної мови у ВНЗ також можуть використовуватися сучасні ІТ навчання. Тому організація контролю навчального процесу може потребувати широкого застосування ІТ. При використанні ІТ з метою оцінки контролю якості знань студентів досягається її велика об'єктивність. В наш час активно розробляються програми, які мають тестову форму, суть яких полягає у тому, щоб швидко й систематично перевірити знання студентів. Тестовий контроль (від англ. test - випробування, іспит) все ширше використовується для визначення рівня сформованості знань і вмінь з навчальної дисципліни. Тестування, як одна із форм із використанням ІТ для формування іншомовної комунікативної культури студента, має ряд переваг, а саме: допомагає уникати надмірних хвилювань як студентів, так і викладача; дозволяє систематично перевіряти знання усіх студентів одночасно; дає можливість викладачеві охопити велику кількість студентів, використовувати однаковий навчальний матеріал для перевірки знань та однакові умови щодо процедури тестування; стимулює студентів до самоконтролю; заощаджує аудиторний час, збільшує

об'єктивність педагогічного контролю; мінімізує суб'єктивний фактор під час оцінювання; орієнтує на сучасні технічні засоби навчання та використання комп'ютерних навчальних та контролюючих систем. Оскільки головна і відмінна риса тесту – його об'єктивність, а головна функція – поставляти студентові кількісну інформацію, будемо стверджувати, що тест – один з найефективніших засобів контролю в навчанні іноземної мови, але в новому мовному тестовому форматі: тести з використанням комп'ютера; тести, що пристосовані для комп'ютера; тести на основі Інтернету [6]. Тому уже давно не стоїть питання про можливість використання гнучких та універсальних ІТ при вивченні іноземних мов, оскільки це дає викладачеві можливість за допомогою комп'ютера шукати, вилучати, зберігати, надавати будь-яку за виглядом та змістом навчальну інформацію. Складання тестів передбачає таку послідовність дій від викладача: визначення мети тестування; структурування навчального матеріалу; вибір оптимальної форми тестових завдань; визначення методики оцінювання; складання тестових завдань та їх апробація; визначення якості тесту; організація тестування. Наголосимо, що тести навчальних досягнень (за метою тестування тести поділяються на констатуючі, діагностичні, прогностичні; констатуючі тести в свою чергу поділяються на тести навчальних досягнень та тести загального володіння іноземною мовою) використовуються для перевірки рівня сформованості граматичних навичок та умінь, метою яких є визначення рівня навчальних досягнень студента у процесі оволодіння іншомовною компетенцією.

Висновки. Отже, в сучасних умовах викладання у ВНЗ не можна обмежуватися тільки традиційними формами і методами навчання, необхідно впроваджувати учбовий процес ІТ, а саме елементи мультимедійного навчання і тестування знань студентів. Таким чином, впровадження сучасних інноваційних технологій і підходів до викладання іноземної мови студентам немовного ВНЗ є необхідним та закономірним. Як показує практика, використання ІТ у навчанні підвищує якість навчального процесу та

інформативність матеріалу, розвиває пізнавальні здібності студентів та їх прагнення до самовдосконалення. Доведено на практиці, що використання інноваційних методів навчання не лише формує та розвиває пошуково-дослідницькі, комунікативні, інформаційні компетенції, але й формує креативність, стимулює інтелектуальну активність, допомагає формувати міжпредметні зв'язки, вчить використовувати ІТ і тому підвищує мотивацію студентів до вивчення іноземної мови. Застосування ІТ у процесі викладання іноземної мови студентам економічних спеціальностей ВНЗ дає можливість викладачеві розвивати і реалізовувати педагогічні, методичні, дидактичні, психологічні принципи для формування іншомовної комунікативної культури студента.

Література

1. Носенко Є.Л. Застосування ІТ в освіті / Є.Л. Носенко // Іноземні мови в школі. – 2004. – №6.
2. Фадєєв С.В. Про питання застосування комп'ютера в навчанні ІМ / С.В. Фадєєв // Іноземні мови в школі. – 2003. – №5.
3. Кобзар О.Б. Дидактична роль інформаційних технологій у навчальному процесі вищої школи // Нові технології навчання: Наук.-метод.зб. / Ред.кол.: В.О.Зайчук, О.Я.Савченко, М.Ф.Дмитренко та ін.. – К.: НМЦВО, 2002. – Вип. 32. – С.86-96.
4. Образцов П.И. Профессионально-ориентированое обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов / П.И.Образцов, О.Ю.Иванова. – Орел: ОГУ, 2005. – 114с.
5. Берещук М.Я. Тестовий контроль і рейтинг в освіті / М.Я. Берещук, Ю.П.Бархаєв, Г.В.Стадник. –Харків : ХНАМГ, 2006. – 106с.
6. Аванесов В.С. Композиция тестових заданий / В.С. Аванесов. – М.: Центр тестирования, 2002. -237 с.